

PER GYNT

SAA GJORDE PER GYNT BRAAFANG OG SKJØD
TRE SKUD MIDT I HODET PAA DET

UTKAST TIL TROLDHODERNE

Det var en skytter i Kvam i gamle dager, og han hedte Per Gynt. Han laa stødt oppi fjeldet, og der skjød han bjørn og elgsdyr — for den tid var der mere skog paa fjeldet, og i den holdt de til, slige ofryskjé. Saa var det engang sent paa høsten, længe efter bufærdstiden, at Per skulde til fjelds. Alle folkene var reist hjem af fjeldet, saa nær som tre budeier. Da han kom op imod Høvringen, for der skulde han være i en sæter om natten, var det saa mørkt at han ikke kunde se en næve for sig, og hundene tog til at skogggjø, saa det var rent spøgeligt. Ret som det var, kom han ind paa noget, og da han tog bort paa det, var det baade kaldt og sleipt og stort, og han syntes ikke han var kommet af veien heller, saa han ikke kunde vide hvad det var for noget; men ohoglé var det.

„Hvem er det?“ sa han Per, for han kjendte det le'ed paa sig.

„Aa, det er han Bøig,“ svarte det.

Dermed var Per Gynt lige klog; men han gik udmed det et stykke, „for ensteds maa jeg vel komme frem,“ tænkte han. Ret som det var, kom han indpaa noget igjen, og da han tog bort paa det, var det ogsaa baade stort og kaldt og sleipt.

„Hvem er det?“ sa Per Gynt.

„Aa, det er Bøigen,“ svarte det igjen.

„Ja, enten du er ret eller bogjé, saa faar du slippe mig fram,“ sa Per; for han skjønnte at han gik i rund ring, og at Bøigen havde ringet sig omkring sæteren. Dermed saa le'ed den lidt paa sig, saa vidt Per kom frem til selet. Da han kom ind, var det ikke lysere der end det var ude, og han fór og fomled omkring væggene og skulde sætte fra sig børsen og lægge af skreppen; men ret som han gik og trevled sig fram, kjendte han igjen dette kalde og store og sleipe.

„Hvem er det da?“ ropte Per.

„Aa, det er den store Bøigen,“ svarte det.

Og hvor han tog, og hvor han bød til at gaa, saa kjendte han ringen af Bøigen. „Det er nok ikke godt at være her,“ tænkte Per, „siden denne Bøigen

er baade ude og inde; men jeg skal vel skjeppe paa denne tverbleien.“ Saa tog han børsen og gik ud igjen, og fomled sig frem, til han fandt skallen paa den.

„Hvad er du for en?“ sa Per.

„Aa, jeg er den store Bøig Etnedalen,“ sa stor-troldet. Saa gjorde Per Gynt braafang og skjød tre skud midt i hodet paa det.

„Skyd ett til!“ sa Bøigen.

Men Per vidste bedre; for havde han skudt ett til, havde det gaat tilbage paa ham selv. Da det var gjort, saa tog baade Per og hundene fat paa stor-troldet og drog ud, saa de kunde komme vel ind i selet. Imens skratted og lo det rundt i alle haugene.

„Per Gynt drog mykjy, men hondain drog meir,“ sa det.

Om morgenen skulde han ud og veide dyr. Da han kom ind paa fjeldet, fik han se en førkje som lokked fenein over Tverhø. Men da han kom derop, var jenten borte og fenein ogsaa, og han saa ikke andet end en stor flok bjørner.

„Nu har jeg aldrig set bjønn i flok før,“ tænkte Per ved sig selv; men da han kom nærmere, var de borte allesammen, omframt en.

Saa kaued det i en haug bortved der:

„Agte galten din:
Per Gynt æ ute
mæ svansen sin!“

„Aa, dæ bli ohæppe for 'n Per, men inkje for galten min, for han ha inkje tvaatt idag,“ sa det i haugen.

Per vasked næverne sine med det vandet han havde, og skjød bjørnen. Det lo og skogred i haugen.

„Du kunde agte galten din!“ ropte det.

„E kom inkje i hog, han ha vasskoppen imellom føtom,“ svarte den andre.

Per flaadde bjørnen og grov skrotten ned i uren, men skallen og skindet tog han med. Paa hjemveien traf han en fjeldrakke.

„Sjaa lamme mitt, kaa feitt dæ gaar,“ sa det i en haug.

„Sjaa svansen hass Per, kaa høgt 'n staar,“ sa det i en anden haug, da Per la riflen til øiet og skjød den.

Den flaadde han og tog med, og da han kom til sæteren, satte han hoderne udenfor med gapende kjæft. Saa gjorde han op varme og satte paa en suppegryde; men det røg saa forskrækkelig at han næsten ikke kunde holde øinene oppe, og derfor maatte han lukke op en glugge som var der. Ret som det var, kom der et trold og stak ind igjennem gluggen en næse saa lang at den naadde bort i skorstenen.

„Her skal du sjaa for snytehøinn!“ sa det.

„Her skal du kjeinne for supekøinn!“ sa Per Gynt, og øste hele suppegryden over næsen. TrolDET afsted og bar sig; men rundt i alle haugene skratted og lo det og ropte:

DE ANDRE TROLDENE VAR INDE
HOS BUDEIERNE OG FRIDDE

„Gyri Supetryne, Gyri Supetryne!“

Nu var det stilt en stund; men det varte ikke længe før der blev staak og larm udenfor igjen. Per saa ud, og der saa han der var en vogn med bjørner for; de væled op stortrolDET og reiste ind i fjeldet med det.

Bedst det var, kom der en vassbøtte ned igjennem piben og slukked varmen, saa Per sad i mørket. Da tog det til at skratte og le i alle krokene, og sa:

„Naa ska dæ inkje gaa bære mæ'om Per, end mæ Valabudeiom.“

Per gjorde op varmen igjen, tog hundene, læste att selet, og la nordefter til Valsæteren, hvor de tre budeierne laa. Da han kom et stykke nordpaa, brændte det slig der, som om Valsæteren stod i lys lue. Med det samme mødte han en flok ulver, og nogen af dem skjød han, og nogen af dem slog han ihjel. Da han kom til Valsæteren, var det kolmørkt der, og ingen ildebrand; men der var fire fremmede karer inde, som holdt paa med budeierne, og det var fire haugetrold, og de hedte Gust i Være, Tron Valfjeldet, Tjöstøl Aabakken og

Rolf Eldførpungen. Gust i Være stod udenfor døren og skulde holde vagt, mens de andre var hos budeierne og fridde. Per skjød efter ham, men traf ikke, og saa reiste Gust i Være. Da han kom ind, var de slemt i færd med budeierne, og to af jenterne var rent fælne og bad Gud bevare sig, men den tredje, som hedte Gailn-Kari, var ikke ræd; hun sa de kunde gjerne komme, hun kunde nok have lyst at se om der var tona i slige karer. Men da troldene skjønte at Per var inde, begyndte de at jamre sig, og sa til Eldførpungen at han maatte gjøre paa varmen. I det samme satte hundene paa Tjöstøl og rev ham overende i aaren, saa aske og ildmørje gjøv omkring ham.

„Saag du slangein mine, du Per?“ sa Tron Valfjeldet — saa kaldte han ulvene.

„Naa ska du saamaa veigen om slangein dine,“ sa Per, og skjød ham. Saa slog han Aabakken ihjel med børsekolven; men Eldførpungen var reist op igjennem piben. Da han havde gjort det, fulgte han budeierne til bygds, for de torde ikke blive der længer.

Men da det led mod jul-leite, var Per Gynt ude igjen. Han havde hørt om en gaard paa Dovre, hvor der kom saa fuldt af trold hver julekveld, at folkene maatte rømme ud og reise til andre gaarder; did havde han lyst at gaa, for han var hoga paa troldene. Han klædde sig fælt ud, og saa tog han med en

tam kvitbjønn han havde, og en syl og bek og en bustsleiv. Da han kom did, gik han ind i stuen og bad om hus.

„Gud hjelpe os,“ sa manden, „vi kan ikke laane dig hus, vi lyt reise taa gaarde sjølve, for hver evige julekveld kommer det saa fuldt med trold her.“

Men Per Gynt han mente han nok skulde renske huset for troldene, og saa fik han lov at blive, og fik et purkeskind attpaa. Saa la bjørnen sig bag

STUDIE

skorstenen, og Per tog frem bek og syl og bustsleiven, og satte sig til at gjøre en stor sko af hele purkeskindet. Han satte i et sterkt reb til trækkebaand, saa han kunde snurpe sammen hele skoen rundt omkring; et par haandspaker havde han ogsaa færdige.

Ret som det var, saa kom de, med fele og spillemand, og nogen dansed, og nogen aad af julekosten som stod paa bordet; nogen stegte flesk, og nogen stegte frosk og padder og andre ofyselige ting — den julekosten havde de med selv. Imens fik nogen se skoen Per havde gjort. De syntes den var til en stor fod; saa skulde de prøve den, og da de havde sat en fod oppi, hver af dem, saa reipte Per til og satte den ene haandspaken i og bændte til, saa de sad fast i skoen allesammen. Men saa stak bjørnen næsen frem og lugted paa stegen.

„Vil du haa kaarg, kvitpaus?“ sa et af troldene, og kasted en glostegt myrlopp lige i gapet paa den.

„Klor og slaa, bamse,“ sa Per Gynt. Saa blev bjørnen saa arg og sint, at den fór op og slog og klorte dem allesammen, og Per Gynt slog i flokken med den andre haandspaken, som om han vilde slaa skallen ind paa dem — den spaken havde han firkløvd, for at de ikke skulde tælle slagene af sig.

Da maatte troldene rømme, og Per blev der og levde vel af julekosten hele helgen, og de hørte ikke til troldene paa mange aar. Men manden havde en lys-lett hoppe, og den raadde Per ham til at sætte paa føl af, som fór og kalved sig omkring haugene der.

Saa var det ved juletider mange aar efter — manden var i skogen og hugg ved til helgen — der kom til ham et trold og ropte: „Har du dein store kvitepausen din, einnaa du?“

„Ja 'n lig heime bak omn,“ sa manden, „aa naa ha 'n faat sjau onge, mykjy større og argare eil 'n æ sjøl.“

„Saa kjøm oss aildr' meir aat de,“ ropte troldet.

